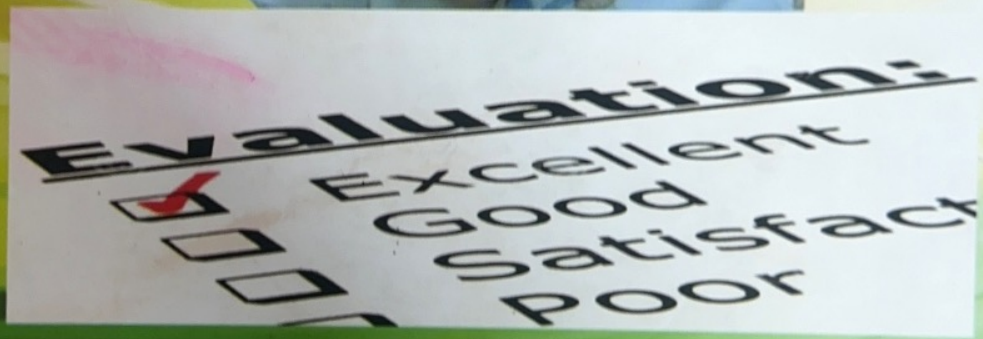
پێوان و هەڵسەنگاندن

« لە بواری پەروەردەو دەروونزانی »

پرۆفیسۆر

د. کەریم شەریف قەرەچەتانی

20435

Preview sample - page 1 of 11 - Soran University Academic Digital Library

❖ ناوی کتێب : پێوان و هەڵسەنگاندن لە بواری پەروەردەو دەروونزانی
❖ ناوی نووسەر بە د.کەریم شەریف قەرەچەتانی
❖ چاپخانە : زانای صلح/ تەهران-ئێران.
❖ تیراژ: (5000) دانە
❖ لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردن (1474) ی ساڵی (2018) ی پێدراوە.
❖ تەسەر نەرك و حسابی نووسەر بە چاپگەیەندراوەو بۆ هیچ کەس و دەزگاو لایەنێك نییە بە بێ ڕەزامەندی نووسەر کۆپی بکات یان دووبارە چاپی بکاتەوە . بە پێچەوانەوە بە پێی ماددەی سی و شەشەمی یاسای ژمارە (17) ی ساڵی (2012) (یاسای مافی دانەر لە هەرێمی کوردستان) ڕووبەڕووی سزای یاسایی دەبێتەوە .

Preview sample - page 2 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ناوەرۆک

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی	13
پێوان و هەڵسەنگاندن	15
هەڵسەنگاندن	16
جۆرەکانی هەڵسەنگاندن	19
یەکەم /هەڵسەنگاندن بە پێی کاتەکەی	19
هەڵسەنگاندنی سەرەتایی	19
هەڵسەنگاندنی پێکهێنەر (بونیادی)	20
هەڵسەنگاندنی کۆتایی (کۆکراوەیی)	22
دووەم/هەڵسەنگاندن بە پێی سەرچاوە(مرجع)	23
هەڵسەنگاندنی پێوەری	23
هەڵسەنگاندنی مەرجی (سەنگی)	25
سێیەم/هەڵسەنگاندن بە پێی ئەو کەسانەی کە هەڵسەنگاندنەکە دەکەن	26
هەڵسەنگاندنی خودی	26
هەڵسەنگاندنی دەرەکی	29
هەڵسەنگاندنی دایک و باوک و کۆمەڵگای مەدەنی	30
هەڵسەنگاندنی هاوڕێکان	31
چۆن هەڵسەنگاندن بۆ مامۆستا بکرێت ؟	32
مامۆستا چۆن هەڵسەنگاندن بۆ خۆی بکات ؟	32
چۆن هەڵسەنگاندنی قوتابخانەکان بکرێت ؟	37
نرخاندن یان بەهاپێدان (تقییم)	40
پێوانکردن	52

Preview sample - page 3 of 11 - Soran University Academic Digital Library

گرنگی پێوان و هەڵسەنگاندن لە پرۆسەی پەروەردەدا	55
جۆرەکانی پێوان	57
پێوانی تەنها بە ئاو	57
پێوانی پلە بە پلەیی	59
پێوانی دووری (ئێوانەیی)	62
پێوانی رێژەیی	67
خەملاندن (التقدیر او تخمین)	70
کەرەستەکانی خەملاندن (ادوات التقدیر)	75
لیستەکانی خەملاندن	76
پلەکانی خەملاندن (سلالم التقدیر)	83
پلەکانی ڕوونکراوەی نووسراو	85
ئەزموون (تاقیکردنەوە) (پێوانکار)	88
پەیوەندی نێوان (هەڵسەنگاندن و پێوان و پێوانکار)	90
جۆرەکانی تێستەکان	91
جیاوازی نێوان پێوانکاری بەهێزی (القوة) و خێرایی (السرعة)	94
هەنگاوەکانی ئامادەکردن (دانانی) پێوانکار (تێست)	96
1- دیاریکردنی ئامانجەکان	96
2-دیاریکردنی ناوەرۆک	97
3-کۆکردنەوەی بڕگەکان	97
4-دانانی ڕێنماییەکان بۆ تێستەکە	99
5-مەرجەکانی پراکتیزەکردنی تێستەکە	100
6-ڕێکارییەکانی تێستە سەرەتاییەکان بەمەبەستی شیتەڵکردنەوەی بڕگەکان	102
شیتەڵکردنەوەی بڕگەکان (تحلیل الفقرات)	104

Preview sample - page 4 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ا- گرانی و ئاسانی پرگەکان (سهولة وصعوبة الفقرات).....	104
ب- هاوکۆلکەی جیاکاری (معامل التمیز).....	113
ج- کاریگەری جێگرەوە (وەلامە) هەلەکان (فعالية البدائل الخاطئة).....	117
بانکی پرسیارەکان (مصرف الأسئلة).....	118
7- ڕێکارییەکانی تێستی بڕیارەتی بۆ پێوانکردنی راست و دروستی و نەگۆڕی (جێگیری) پێوانکارەکە.....	119
خاسیەتە سایکۆمیتریەکانی پێوانکارەکان(تێستەکان).....	120
ا-راست و دروستی (الصدق).....	120
جۆرەکانی راست و دروستی.....	122
ا- راست و دروستی ڕواڵەتی (الصدق الظاهري).....	122
2- راست و دروستی ناوەرۆک (الصدق المحتوي).....	122
3- راست و دروستی پێشبینیکراو (الصدق التنبؤي).....	124
4- راست و دروستی پێکەوەیی یان هاوتەریبی (الصدق التلازمي).....	126
5-راست و دروستی بونیادی (البنائي).....	126
ئەو هۆکارانەی کە کاریگەریان لەسەر راست و دروستی هەیە.....	128
ا-درێژی تێستەکە (طول الاختبار).....	128
2-هاوکۆلکەی نەگۆڕی (جێگیری).....	128
3-نموونەی تویژینەوەکە.....	129
4-کۆنترۆڵ نەکردنی هۆکارە لاوەکی و نەزموونییەکان.....	129
ب- نەگۆڕی (جێگیری) پێوانکار (ثبات الاختبار).....	130
ڕێگاکانی دیاریکردنی نەگۆڕی (جێگیری) تێستەکان.....	132
ا-ڕێگای دووبارەکردنەوەی تێستەکە (طريقة إعادة الاختبار).....	132
2-ڕێگای وێنە هاوشێوەکان (وەک یەکەکان) (طريقة الصور المتكافئة).....	134
3-ڕێگای دوولەتکردن (کردن به دووبەش) (طريقة التجزئة النصفية).....	136

Preview sample - page 5 of 11 - Soran University Academic Digital Library

139	.....
140	4-ڕێگای شیکەلکردنەوەی چەوازیەکان (طریقة تحلیل العامل) .....
140	ئەو هۆکارانەی کە کاریگەریان لەسەر نەگۆڕی تێست (پێوانکار) هەیە .....
140	1-درێژی تێست (طول الاختبار) .....
141	2-کاتی تێستەکە (زمن الاختبار) .....
141	3- نمووڵەی توێژینەوەکە (عینة البحث) .....
142	4- ڕاست و دروستی .....
143	5-هەمەلاندن (التجانس) .....
145	ج-بابەتی (الموضوعی) .....
147	د-سەرتاسەری (گشتگیری) (الشمول) .....
148	نمرەی خاو (پوختە نەکراو) (الدرجة الخام) .....
149	8-دەرهێنانی پێوەرەکان (اشتقاق المعاییر) (Norms) .....
149	بۆ پێویستمان بە پێوەرەکان (المعاییر) هەیە؟ .....
150	1-پێوەرەکانی تەمەن (معاییر العمر) .....
151	2-پێوەرەکانی پۆل (معاییر الصف) .....
152	هەنگاوەکانی هەژمارکردنی پێوەری پۆل .....
153	3-زنجیرەکانی (ڕیزەکانی) سەدی (الرتب المئینیة) .....
154	4-نمرەی ستانداردی (الدرجات المعیاریة) .....
154	جۆرەکانی تری نمرەکانی پێوەری دەستکاریکراو(گۆڕاو) (الدرجات المعیاریة المعدلة) .....
154	ا-نمرەی (ت) (تا سکۆر)(الدرجة التائیة) (T.Score) .....
156	ب-نمرەی تائی دەستکاری کراو(گۆڕاو) (درجات تائیة معدلة) .....
156	ج-نمرەی (جیمی) (الدرجة الجیمیة) .....
157	5-ڕێژەی زیرەکی لادانی (نسبة الذکاء الانحرافیة) .....

Preview sample - page 6 of 11 - Soran University Academic Digital Library

6- پێوەری (سطاندارد) لۆپی (معیار السمع)	158
لەزموون و تاقیکردنەوەکانی بواری پەروەردەو فێرکردن	161
یەکەم- تاقیکردنەوەکانی وتاری (اختبارات المقالية)	161
١- خاڵە بەهێزو باشیەکانی تاقیکردنەوەی وتاری	162
ب - کەم و کوڕتی و خاڵە لاوازەکانی تاقیکردنەوەی وتاری	164
بنەماکانی نامادەکردنی پرسیارەکانی وتاری	166
بنەماکانی هەڵەچنی پرسیاری وتاری	169
دووهەم- لەو تاقیکردنەوانەی پێویستیان بە وەڵامی کورتە	172
جۆرەکانی لەو تاقیکردنەوانەی پێویستیان بە وەڵامی کورتە	172
١- شێوەی پرسیار (صيغة السؤال)	172
ب- شێوەی تەواو کردن (صيغة الاكمال)	173
سێیەم/ پرسیارەکانی بابەتی (الاسئلة الموضوعية)	174
رێکاچارەکانی کەمکردنەوەی رێژەی خەمڵاندن	175
باشیەکان و خاڵە بەهێزەکانی پرسیاری بابەتی	178
جۆرەکانی پرسیاری بابەتی	181
1- پرسیارەکانی راست و هەڵە	181
بوارەکانی بەکارهێنانی پرسیارەکانی راست و هەڵە	182
باشیەکانی پرسیارەکانی راست و هەڵە	183
کەم و کوڕتیەکانی پرسیارەکانی راست و هەڵە	183
بنەماکانی دانانی پرسیارەکانی راست و هەڵە	183
2- پرسیارەکانی بەیەک گەیاندن (المطابقة او المزاوجة)	185
بوارەکانی بەکارهێنانی پرسیارەکانی بەیەک گەیاندن	186
باشیەکانی لەم جۆرە پرسیارانە	186

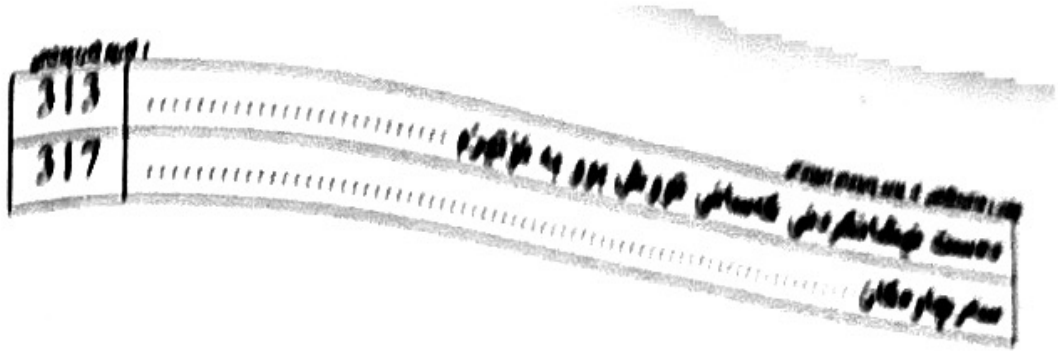
Preview sample - page 7 of 11 - Soran University Academic Digital Library

بەراوردکاری پرسیارەکانی بەیەک گەیاندن	187
کەم و کوڕتیەکانی پرسیارەکانی بەیەک گەیاندن	188
بنەماکانی دانانی پرسیارەکانی بەیەک گەیاندن	189
3-پرسیارەکانی هەڵبژاردن لە چەند دانەیەک (الاختيار من متعدد)	189
بواری پرسیارەکانی هەڵبژاردن لە چەند دانەیەک	191
باشیەکانی پرسیارەکانی هەڵبژاردن لە چەند دانەیەک	191
کەم و کوڕتیەکانی پرسیارەکانی هەڵبژاردن لە چەند دانەیەک	191
بنەماکانی ئامادەکردنی پرسیارەکانی هەڵبژاردن لە چەند دانەیەک	191
چوارەم/ تاقیکردنەوەی زارەکی (الاختبارات الشفوية)	193
کەم و کوڕتیەکانی تاقیکردنەوەی زارەکی	196
هاوبەشەکانی تاقیکردنەوەی زارەکی	198
پێنجەم/ تاقیکردنەوەی پراکتیکی (الاختبارات العملية)	205
خشتەی نیشاندانی (وەصفی) (جدول المواصفات)	207
کەسێتی پێوەکان (اختبارات الشخصية)	211
ڕێگاکانی پێوانکردنی کەسێتی (طرق قياس الشخصية)	211
1-ئاڕاستە (هەڵوێست) پێوەکان (اختبار الاتجاهات)	215
پێوانکاری بۆگاردوس (مقياس بوجاردس)	218
پێوانکاری لیکێرت (مقياس لكيرت)	220
پێوانکارەکانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتیەکان (العلاقات الاجتماعية)	222
ب- هەڵوو ئارەزوو پێوەکان (اختبارات الميول)	226
چۆن دەستنیشانی ڕاستەقینەی هەڵوو ئارەزوو دەکرێت ؟	227
جیاوازی نێوان هەڵوو توانا (الميل والقدرة)	232
پێوانکاری (کودەر)(مقياس كودر)	233
پێوانکاری (سترۆنگ - کامپبیل) (مقياس سترونج-كامبل)	234

Preview sample - page 8 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ج- بەهاکان (القيم)(Values)	235
پێناسەی بەهاکان	235
پۆلێنکردنی بەهاکان (تصنيف القيم)	235
کەم و کورتی تێستەکان (پێوانکارەکان)	239
شێوازەکانی تر بۆ پێوانکردنی کەسێتی	244
یەکەم- شێوازەکانی خستنەسەر (الأساليب الاسقاطية)	244
دووەم- هەڵوێست پێوەکان (الاختبارات الموقفية)	254
تێستی (تێگەیشتنی بابەتێك) (اختبار تفهم الموضوع) (TAT)	256
هەڵەکانی پێوانکردن (أخطاء القياس)	259
کەرەستەکانی کۆکردنەوەی زانیاریەکان (وسائل جمع المعلومات)	264
1- تێبینی (سەرنجدان) (الملاحظة)	264
2- چاوپێکەوتن (المقابلة)	269
3- پاپرسی، راوەرگرتن (الاستفتاء)	275
4- لێکۆڵینەوەی کەیسەکان (دراسة الحالة)	277
5- تێستەکانی تایبەت بە خۆگونجاندنی کۆمەڵایەتی (اختبارات التكيف الاجتماعي)	279
6- تۆماری کەڵەکەبوو (کۆکراوە) (السجل التراكمي)	279
پێوان و دەستنیشانکردنی منداڵانی خاوەن پێداویستی تایبەت.....	283
دەستنیشانکردنی زەحمەتیەکانی فێربوون (تشخيص صعوبات التعلم)	289
دەستنیشانکردنی پەککەوتەیی جووڵەیی	302
پێوان و دەستنیشانکردنی نەبیستن (قياس و تشخيص الاعاقة السمعية)	303
دەستنیشانکردنی کەسانی نابیناو چاوکز(تشخيص المعاقين بصريا)	307
پێوان و دەستنیشانکردنی شڵەژانییە هەڵچوونیەکان	311

Preview sample - page 9 of 11 - Soran University Academic Digital Library

Preview sample - page 10 of 11 - Soran University Academic Digital Library

پێشەکی

ئەم بابەتە یەکێکە لە گرنگترین بابەتەکان، لەبەرئەوەی تایبەتە بە بواری پێوان و هەڵسەنگاندن ، هەمووشمان ئەو راستیە دەزانین سەرەتای پووتی دەروونزانی بە زانست و جیابوونەوەی لە فەلسەفە، دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (1879) کە (فۆنت) لە شاری (لایپزگ)ی ئەڵمانی بۆ یەکەم جار تاقیگەیەکی (مختبر) دامەزراندو تیایدا دەستی کرد بە تۆژینەوەو پێوانەکردنی دیاردە دەروونییەکان، هیچ لێکۆڵینەوەیەکیش بە بێ پێوانەو هەڵسەنگاندن سەرکەوتوو نابێت .

ئەم کتێبە یەکێکە لە ئەو سەرچاوانەی هەموو ئەو کەسانەی لە بواری پەروەردەو دەروونزانی و کۆمەڵناسی کاردەکەن ، پێویستیان پێیەتی ، لەبەرئەوەی بە شێوەیەکی زانستی باسی هەموو جۆرەکانی پێوانەو هەڵسەنگاندن و تێست و پێوانەکارەکان و کەرەستەکانی کۆکردنەوەی زانیاری (تێبینی ،چاوپێکەوتن ، راپرسی ،لێکۆڵینەوەی کەیسەکان ،.....هتد) دەکات.

هیوادارم نووسەر توانیبێتی بە ئەم کتێبە ، درزێکی زۆر بچووک لە کتێبخانەی کوردی پڕبکاتەوە بەتایبەتیش لە بواری پێوانەو هەڵسەنگاندن ،کە بەداخەوە کتێبخانەی کوردی لە ئەم لایەنەوە زۆر هەژارەو (بە پێی زانیاری نووسەر) ئەمە یەکەم کتێبە کە بە زمانی شیرینی کوردی لەسەر پێوانەو هەڵسەنگاندن بلاوکرابێتەوە ، هەرچەندە هەنگاوی یەکەم بێ کەم و کورتی نابێت ، بەتایبەتیش لەلایەنی وەرگێڕان و داتاشین و ئامادەکردنی زاراوەکان ، کە کارێکی ئاسان نییە و ئەگەری زۆر هەیە نووسەر نەیتوانیبێت وەك پێویست چەمك و زاراوەکان بکات بەکوردی ، ئەوەش پێویستی بە تێبینی و راستکردنەوەی ئێوەی خوێنەر هەیە تا لە چاپەکانی داهاتوو چاکبکرێن.

د.کەریم شەریف قەرەچەتانی

سلێمانی/2018

Preview sample - page 11 of 11 - Soran University Academic Digital Library